

ZARASŲ SOCIALINĖS GLOBOS NAMŲ LYGIŲ GALIMYBIŲ POLITIKOS ĮGYVENDINIMO IR VYKDYMO PRIEŽIŪROS PRINCIPŲ ĮGYVENDINIMO PRIEMONĖS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šios priemonės skirtos užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu, taip pat kad būtų įgyvendintos LR įstatymų ir ES teisės aktų, nurodytų šių priemonių 2 p., nuostatos.

2. Diskriminaciją draudžia Jungtinių Tautų Organizacijos Visuotinė žmogaus teisių deklaracija, Europos Tarybos priimtos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija, Europos Tarybos deklaracija dėl moterų ir vyrų lygybės, tarptautinės darbo organizacijos dokumentai, Europos sąjungos antidiskriminacinės direktyvos, rezoliucijos, rekomendacijos, Europos socialinė chartija, LR Konstitucija, LR Darbo kodeksas, LR Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymas ir LR Lygių galimybių įstatymas.

3. Pagrindinės šių priemonių sąvokos:

3.1. **Diskriminacija** – tiesioginė ir netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu.

3.2. **Lygios galimybės** – tarptautiniuose žmogaus ir piliečių teisių dokumentuose ir Lietuvos Respublikos įstatymuose įtvirtintų žmogaus teisių įgyvendinimas nepaisant lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos.

3.3. **Netiesioginė diskriminacija** – veikimas ar neveikimas, teisės norma ar vertinimo kriterijus, akivaizdžiai neutrali sąlyga ar praktika, kurie formaliai yra vienodi, bet juos įgyvendinant ar pritaikant atsiranda ar gali atsirasti faktinis naudojimosi teisėmis apribojimas arba privilegijų, pirmenybės ar pranašumo teikimas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, nebent šį veikimą ar neveikimą, teisės normą ar vertinimo kriterijų, sąlygą ar praktiką pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

3.4. **Tiesioginė diskriminacija** – elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Nurodymas diskriminuoti asmenį lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu laikomas diskriminacija.

3.5. **Seksualinis priekabiavimas** – nepageidaujamas užgaulus, žodžiu, raštu ar fiziniu veiksniu išreikštas seksualinio pobūdžio elgesys su asmeniu, kai tokį elgesį lemia tikslas ar jo

poveikis pakenkti asmens orumui, ypač sukuriant bauginančią, priešišką, žeminančią ar įžeidžiančią aplinką.

3.6. **Priekabiavimas** – nepageidaujamas elgesys, kai dėl asmens lyties siekiama įžeisti arba įžeidžiamas asmens orumas ir siekiama sukurti arba sukuriama bauginanti, priešiška, žeminanti ar įžeidžianti aplinka.

3.7. **Nurodymas diskriminuoti** tiesiogiai ar netiesiogiai asmenį lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu laikomas diskriminacija.

II. LYGIŲ GALIMYBIŲ ĮGYVENDINIMAS

4. LR Konstitucijos 29 str. skelbia, kad įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs. Žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu.

5. Vadovaudamasis LR Lygių galimybių įstatymu, Zarasų socialinės globos namų direktorius privalo:

1) priimdamas į darbą ar perkeldamas į aukštesnes pareigas, taikyti vienodus atrankos kriterijus ir sąlygas, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus;

2) sudaryti vienodas darbo sąlygas, galimybes kelti kvalifikaciją, siekti profesinio mokymo, persikvalifikuoti, įgyti praktinę darbo patirtį, taip pat teikti vienodas lengvatas;

3) naudoti vienodus darbo veiklos vertinimo kriterijus;

4) naudoti vienodus atleidimo iš darbo kriterijus;

5) už tokį patį ir vienodos vertės darbą mokėti vienodą darbo užmokestį;

6) imtis priemonių, kad darbuotojas darbo vietoje nepatirtų priekabiavimo ir nebūtų duodami nurodymai diskriminuoti;

7) imtis priemonių, kad darbuotojas nepatirtų seksualinio priekabiavimo;

8) imtis priemonių, kad darbuotojas, pateikęs skundą dėl diskriminacijos ar dalyvaujantys byloje dėl diskriminacijos, jų atstovas ar asmuo, liudijantys ir teikiantys paaiškinimus dėl diskriminacijos, nebūtų persekiojami ir būtų apsaugoti nuo priešiško elgesio ar neigiamų pasekmių;

9) imtis tinkamų priemonių, kad neįgaliesiems būtų sudarytos sąlygos gauti darbą, dirbti, siekti karjeros arba mokytis, įskaitant tinkamą patalpų pritaikymą, jeigu dėl tokių priemonių nebus neproporcingai apsunkinamos darbdavio pareigos.

III. NEDISKRIMINAVIMO IR LYGIŲ GALIMYBIŲ UŽTIKRINIMO DARBO VIETOJE POLITIKA

6. Siekiant užkirsti kelią diskriminacijai darbe, Zarasų socialinės globos namų darbo vietoje siekiama sukurti draugišką, malonią aplinką, kurioje nebūtų vietos priekabiavimui ir kitiems diskriminaciniams veiksams. Globos namų nediskriminavimo ir lygių galimybių užtikrinimo darbo vietoje politika draudžia diskriminuoti darbuotojus bei nustato mandagaus, korektiško elgesio standartus, nepažeidžiant žmogaus orumo:

- darbuotojų tarpusavio santykiai turi būti mandagūs, taktiški, sąžiningi, draugiški ir grindžiami geranoriškumu, pasitikėjimu;

- darbuotojai privalo būti lojalūs vieni kitiems, bendradarbiauti, padėti vieni kitiems, patarti, būti atviri ir skaidrūs, bendraujant su vadovu ir kitais kolegomis;

- darbuotojai turi stengtis palaikyti įstaigoje darbingą ir draugišką aplinką, užkirsti kelią konfliktams, šalinti nesutarimų priežastis, būti mandagūs, paslaugūs ir tvarkingi;

- darbuotojai privalo laikytis solidarumo su savo bendradarbiais, ginti juos nuo nepagrįstos kritikos ir neigiamos įtakos;

7. Darbuotojai privalo:

- vengti asmeninio įžeidinėjimo, orumo žeminimo;
 - vengti kito darbuotojo darbo menkinimo;
 - vengti apkalbų, šmeižto apie bendradarbius skleidimo, reputacijos menkinimo;
 - vengti neigiamų emocijų demonstravimo;
 - susilaikyti nuo viešų pasisakymų ar svarstymų apie bendradarbių atliekamas darbo užduotis ir veiksmus, apie kitų darbuotojų asmenybę ir jų kompetenciją;
 - pastabas kolegoms dėl klaidų ir trūkumų darbe reikšti mandagiai;
 - išlaikyti atitinkamą fizinę distanciją bendraujant su kolegomis;
 - vengti bendravimo nedalykinėmis temomis;
 - atsargiai vartoti juokus, pokštus, ypač jeigu jie žeidžia, žemina vyrą ar moterį dėl lyties ir panašiai;
 - kurti dalykinę darbo aplinką;
 - vengti intymių, asmeniškų, ypač seksualinio pobūdžio detalių ir t.t.
8. Zarasų socialinės globos namų direktorius savo vadovaujamoje įstaigoje privalo:
- netoleruoti asmens įžeidinėjimo ar jo garbės ir orumo žeminimo;
 - sukurti vadovaujame kolektyve darbingą ir draugišką aplinką, užkirsti kelią konfliktams, šalinti nesutarimų priežastis;
 - pastabas dėl pavaldžių darbuotojų klaidų ir darbo trūkumų reikšti mandagiai;
 - stengtis paskirstyti darbą kolektyve tolygiai, kad būtų efektyviai panaudotos kiekvieno pavaldinio galimybės ir kvalifikacija;
 - viešai nereikšti savo palankumo ar nepalankumo įstaigos darbuotojams;
 - savo elgesiu ir darbu rodyti darbuotojams pavyzdį.

IV. DARBUOTOJŲ MOKYMAI

9. Kuriant saugias ir sveikas darbo sąlygas Zarasų socialinės globos namuose, palankią aplinką, kurioje nėra vietos diskriminacijai, organizuojami darbuotojų mokymai, kurių tikslas:

9.1. pagerinti supratimą apie diskriminaciją, susijusią su rase, tautybe, etnine priklausomybe, lytimi, lytine orientacija, kalba, kilme, amžiumi, negalia, socialine padėtimi, tikėjimu, įsitikinimais ar pažiūromis, religija;

9.2. suvokti priekabiavimo esmę, galimas pasekmes bei atsakomybę;

9.3. išmokti atpažinti diskriminacijos ir priekabiavimo veiksmus, įgyti žinių kaip elgtis tokioje situacijoje;

9.4. išmokti mandagiai, garbingai bendrauti su kolegomis;

9.5. skatinti darbuotojus patiems imtis aktyvių veiksmų diskriminacijai ir nelygybei pašalinti.

10. Darbuotojų mokymas, informacijos apie priekabiavimą, diskriminavimą, nelygybę darbo vietoje skleidimą turėtų padidinti jų sąmoningumą ir sumažinti įžeidžiančio elgesio darbo vietoje tikimybę.

V. LYGIŲ GALIMYBIŲ PAŽEIDIMAS

11. Zarasų socialinės globos namų darbuotojų šiuose priemonėse nustatytų pareigų nevykdymas ar netinkamas jų vykdymas ir draudimų nesilaikymas laikomas pažeidimu.

12. Darbuotojams draudžiama diskriminacija lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu narystės ir dalyvavimo darbuotojų ir darbdavio organizacijose ar kitose organizacijose (asociacijose), kurių nariai turi tam tikrą profesiją, įskaitant tokių organizacijų (asociacijų) teikiamą naudą, atžvilgiu.

13. Pagal LR Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymą įstaigos vadovo veiksmai yra pripažįstami pažeidžiančiais moterų ir vyrų lygias teises, jeigu jis dėl asmens lyties:

- 1) taiko asmeniui mažiau (daugiau) palankias įdarbinimo, perkėlimo į kitas pareigas arba apmokėjimo už tokį patį ar vienodos vertės darbą sąlygas;
- 2) organizuodamas darbą sukuria darbuotojui blogesnes (geresnes) darbo sąlygas;
- 3) skiria darbuotojui drausminę nuobaudą, keičia darbo sąlygas, perkelia į kitą darbą arba nutraukia darbo sutartį;
- 4) persekioja darbuotoją, darbuotojo atstovą, darbuotoją, liudijantį ar teikiantį paaiškinimus dėl skundo arba dėl kitos teisinės procedūros dėl diskriminacijos;
- 5) nesiima priemonių, kad darbuotojas nepatirtų priekabiavimo ir seksualinio priekabiavimo.

14. Zarasų socialinės globos namų direktoriui draudžiama skelbimuose priimti į darbą nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus.

15. Pagal darbo kodekso 59 str. Zarasų socialinės globos namų direktorius negali nutraukti darbo sutarties dėl dalyvavimo byloje prieš darbdavį, kaltinamą teisės pažeidimais, taip pat dėl kreipimosi į administracinius organus dėl lyties, seksualinės orientacijos, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, pilietybės ir socialinės padėties, tikėjimo, santuokinės ir šeiminių padėties, ketinimo turėti vaiką (vaikų), įsitikinimų ar pažiūrų, priklausomybės politinėms partijoms ir asociacijoms, amžiaus ar kitų diskriminacinių motyvų.

VI. PRIEMONIŲ VYKDYMO PRIEŽIŪRA

16. Šių priemonių vykdymo priežiūrą atlieka lygių galimybių kontrolierius.

VII. SKUNDŲ PATEIKIMAS IR TYRIMAS

17. Asmuo, manantis, kad buvo pažeistos jo lygios galimybės, turi teisę kreiptis į lygių galimybių kontrolierių. Skundai teikiami raštu. Anoniminiai skundai nenagrinėjami. Kreipimasis į lygių galimybių kontrolierių neapriboja galimybės ginti savo teises teisme.

18. Skundą galima paduoti per 3 mėnesius nuo skundžiamų veiksmų padarymo. Skundas turi būti ištirtas ir pareiškėjui atsakyta per vieną mėnesį nuo skundo gavimo dienos. Skundų tyrimo eigą, terminus bei atsisakymo pagrindus reglamentuoja LR Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymas.

19. Asmuo, patyręs diskriminaciją lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, turi teisę reikalauti iš kaltų asmenų atlyginti turtinę ir neturtinę žalą įstatymų nustatyta tvarka.

VIII. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

20. Šios priemonės įsigalioja nuo 2017 m. sausio 01 d. ir yra privalomos visiems Zarasų socialinės globos namų darbuotojams.
-